

Ahsen-i takvimde yaratılan bir varlık olan insana, ayette "daha zalim kim olabilir" izafesinde ne hikmet vardır? Risalelerde açıklaması var mıdır?

İnsan, ayetin de ifadesi ile **ahsen-i takvim (en güzel kıvam)** suretinde yaratılmış, kainatın halifesidir. Fıtratındaki genişlik ve donanım sayesinde Allah'a muhatap bir varlıktır. Yani insan her bir maddi ve manevi aza ve duyguları ile Allah'ın bütün isim ve sıfatlarını tanıyıp bilecek bir mahiyete sahiptir. Bu noktadan bakıldığında insan kainat kadar geniş ve donanımlıdır denebilir. Her bir azası ve latifesi bir aleme açılan bir penceredir.

Mesela, göz penceresi ile insan renkler alemini seyrederek. Kulak penceresi sayesinde sesler alemini dinler. Burun sayesinde kokular alemini tadarak. Dokunma hissi ile maddi alemini hisseder. Dildeki tatma duyusu ile tatlar alemine açılır ve hakeza... Daha bunun gibi binlerce duygu ve his sayesinde insan, bütün kainat ve içindeki dürülmüş alemleri bilir ve o alemlere misafir olur.

İşte insan bu geniş fıtrat ve mahiyeti sayesinde, Allah'ın bütün isim ve sıfatlarını anlayıp idrak edecek külli bir nazara sahiptir. Bu geniş mahiyetinden ve külli nazarından dolayı insan Allah'a hakiki bir kul, cami bir muhataptır. Sair mahlukatta bu genişlik ve donanım yoktur.

İnsanın, yukarıda ifade edilen özellikleri ancak iman ve ibadet ile manasına ulaşır. Ve o cami ve külli nazar ancak iman sayesinde elde edebilir. Yoksa insan iman ve ibadeti terk etse, mahlukat içinde en zavallı en hakir en değersiz bir duruma düşer. Allah insana, halife olacak mahiyeti verdiği gibi, kainatın en zelil ve en adi konumuna düşecek mahiyeti de vermiştir. Tercihini ise insana bırakmıştır. Ya iman ve ibadet ile kainata halife ol, ya da inkar ve isyan ile mahlukatın en zelil ve hakiri ol, tercih insana aittir, demiştir. İnsan mahlukat içinde nihayetsiz terakki ile tedenni arasında muhayyer olan tek varlıktır.

İnsanın mahiyet aynası, kainat aynası ile mana ve keyfiyet bakımından birbirine denktir. Yani insan şu kainatın küçültülmüş bir misalidir. Allah'ın isim ve sıfatları kainatta umumiyetli ve azametli tecelli ederken, aynı isim ve sıfatlar aynı keyfiyetle insanın mahiyet aynasında mütevazı ve okunaklı olarak tecelli ediyorlar. Bir nevi insan mahiyeti kainatın manevi bir haritası gibidir. Sadece boyutları ve hacimleri farklıdır. Bu yüzden insan dipsiz bir kuyu gibi derin ve manalı bir mahiyettedir. Birçok mütefekkir ve asfiya, insanı okumayı kainatı okumaya tercih etmiştir.

Üstad Hazretleri de **enfüsi tefekkürün afaki tefekkürden**, yani küçük kainat olan insanı okumak büyük kainatı okumaktan daha salim ve faziletli olduğunu eserlerinde beyan ediyor.

İnsanın bu geniş mahiyet aynasında yazılı olan manalar ancak iman ve hidayet nuru ile okunabilir. Küfür ve inkar, bu yazıları okunmaz hale sokuyor. Nasıl lambasız ve ışıksız eşya görünmez ise, iman ve hidayet olmadan da insan cephesine yazılmış manalar görünmez ve okunmaz. İşte bu manaları göremeyen ve okuyamayan maddeci filozoflar, insanı konuşan bir hayvan olarak tarif ve tasvir ediyorlar. İnsana bakış farkındaki bu derinlik iman ile küfrün farkı ve derinliğidir. **İman** insanı kainata halife ve sultan yaparken, **küfür** insanı hayvandan daha aşağı bir mevkie yuvarlıyor ve esfel-i safiline indiriyor.

Özet olarak insan, iman olursa, kainata bir halife, Allah'a aziz bir kul, Peygamberimize (asm) şerefli bir ümmet, insanlığa faydalı bir dost, ahsen-i takvime tam bir model oluyor. **İman olmaz** ise, *insan konuşan bir hayvan, zelil bir mahluk, esfel-i safiline yuvarlanan bir taş gibi oluyor.*

Ahsen-i takvim, Allah'a tam ve güzel bir kul olmaktır. **Esfel-i safilin ise**, şeytana maskara olmak demektir. İnsanı zalim ve hakir gösteren ayetlerin hepsi iman ve hidayetten yoksun olan hale nazırdır ve ona bakıyor.

Detayla bilgi için tıklayınız:

[Mektubat, Yirmi Altıncı Mektup, Dördüncü Mebhas, Üçüncü Mesele.](#)